

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จริยธรรมเป็นธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติแสดงออกถึงลักษณะผู้มีวัฒนธรรมทางจิตใจ และเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติ ประเทศไทยมีวัฒนธรรมทางจิตใจหลายอย่างที่แม้แต่ชาวต่างชาติรู้สึกชื่นชม เป็นต้นว่า การมีจิตใจเอื้ออาทร ความอ่อนโยน ความมีมารยาทดี (พระราชวรมุณี, 2529 : 590-591) ปัจจุบันจริยธรรมเป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึงกันมาก เมื่อใดก็ตามที่สภาพสังคมเกิดความสับสน วุ่นวาย ขาดความสุข อันเนื่องมาจากความประพฤติปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกบางคน หรือหลายคนในสังคม ก็จะมีการวิเคราะห์วิจารณ์กล่าวโทษกันว่าเป็นเพราะคนปัจจุบันด้อยหรือไร้จริยธรรม ปรากฏการณ์เช่นนี้อาจนับเป็นปัญหาสังคมลักษณะหนึ่งที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและอิทธิพลความเจริญของเทคโนโลยี เป็นต้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาใน มาตรา 22 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และในมาตรา 23 ได้กล่าวถึงสาระการเรียนรู้ที่ต้องเน้นความสำคัญทั้ง ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมและความรู้ในสาระต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม เพื่อความเป็นพลเมืองดีของชาติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2542 : 8-9) ประกอบกับสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่ยึดหลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูคู่กับการให้ การศึกษา เพื่อให้เด็กเรียนพัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายบูรณาการผ่านการเล่นและจัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กเรียนแต่ละคนมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กเรียนบรรลุมาตรฐานและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านตลอดจนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ในอดีตครอบครัวของคนไทย ซึ่งอาชีพส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย และอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว พ่อแม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยความรัก ความเอาใจใส่ เด็กจึงเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่สั่งมาสืบทอดกันมาอย่างเคร่งครัด แม่มีเวลาเลี้ยงดูให้นมลูก เมื่อเด็กได้คัมนม จากอกของแม่จึงเกิดสายสัมพันธ์และความอบอุ่นอย่างแน่นแฟ้นกับแม่ ทำให้เด็กเกิดความรักและเชื่อ ฟังพ่อแม่ อีกทั้งการพูดและการกระทำ จากพ่อแม่และผู้ใหญ่ในบ้านที่เด็กเห็นอยู่ทุกวัน จึงทำให้เด็ก ซึมซับเอาคุณธรรมและจริยธรรมที่สั่งมาเหล่านั้นไว้ในจิตใจ ยึดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ความ เป็นอยู่รอบตัวเด็ก เช่น ธรรมชาติ การละเล่นแบบไทย เป็นต้น ที่มีลักษณะการอยู่ร่วมกันแบบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ดังนั้นชีวิตของสังคมไทยดั้งเดิมจึงมีแต่ความสุข

แต่ในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงสู่ยุคไอที หรือเรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ มีความเจริญ ทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในชีวิตประจำวันของเด็กมากยิ่งขึ้น เปลี่ยนสังคม จากความเรียบง่ายไปสู่สังคมที่ซับซ้อน เกิดการแข่งขันในทุกแง่มุม พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาให้กับลูก จากครอบครัวที่มีความอบอุ่นช่วยเหลือกันกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ปล่อยลูกให้อยู่ กับพี่เลี้ยง อยู่หน้าจอโทรทัศน์ อยู่กับสื่อ จนซึมซับสื่อแบบผิด ๆ และขาดพ่อแม่หรือผู้ใหญ่คอยชี้แนะ รวมทั้งการยอมรับวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์โดยขาดวิจารณญาณ คุณธรรม จริยธรรม ที่เคยควบคุมพฤติกรรมของสังคม ของคนไทยดั้งเดิมถูกละเลยจากคนจำนวนมากขึ้น อำนาจวัตถุนิยมจึงมีอิทธิพลเหนือคุณธรรม จริยธรรมที่สั่งมา จึงทำให้เกิดปัญหาหลายด้านไม่ว่าจะเด็ก หนีโรงเรียน ดิคาเสพติด รวมทั้งการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันมีข่าวมากมายจากหน้า หนังสือพิมพ์หรือจากสื่อต่าง ๆ พบปัญหาตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ จนถึงผู้ใหญ่ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จึงต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัย โดยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายเพราะเด็กเล็ก ๆ เหมือนกับผ้าขาว รอให้ ผู้ใหญ่แต่งแต้มสีสัน หรือดังคำที่กล่าวไว้ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก”

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นสถานศึกษาที่เริ่มจัดตั้งโดยกรมการ พัฒนาชุมชน มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 และต่อมาได้ดำเนินการถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินงานบริการสาธารณะซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นใด ต้องถ่ายโอนงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จึงเป็นเหตุให้กรมการพัฒนาชุมชน ต้องมีการโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการ “ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กเป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน” ทำงานในลักษณะ 3 ประสาน คือ ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นศูนย์กลาง มีคณะกรรมการพัฒนาเด็ก (กพด.) เป็นคณะผู้บริหารจัดการ และองค์กรปกครอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 วรรค 2 ได้กล่าวถึงเจตนารมณ์ที่จะจัดการศึกษาให้ยึดหลักว่า ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และในมาตรา 29 กล่าวว่า ให้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน (ราชกิจจานุเบกษา. 2542 : 10,28)

การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูและชุมชนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเด็ก การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและสถานศึกษา น่าจะทำให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านสำหรับเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องยาก จำเป็นต้องมีความร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งที่บ้านและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นกระบวนการพัฒนาที่ใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นตัวตั้ง และวางระบบร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา วางแผนแก้ปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล นำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (พรศิริ กองนวล. 2550 : 3) ดังนั้นการนำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการศึกษาและพัฒนาการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์แก่เด็กอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้น โดยการมีส่วนร่วม

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน
4. เป็นแนวทางสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
5. เกิดความร่วมมือในชุมชนในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก